

HAMINAN LUKIO
KURSSIKUVAUKSET
2020-2021

1. Äidinkieli ja kirjallisuus

Pakolliset kurssit

arviointi: numeroarviointi

suoritusohjeita: numerojärjestyksessä

Ä1 Tekstit ja vuorovaikutus

Kurssilla opiskelija analysoi omaa viestijäkuvaansa ja rooliaan medioiden käyttäjänä suullisesti. Lisäksi syvennetään kaunokirjallisuuden lukemista romaanin ja novellien tulkinnan ja analyysin keinoin. Harjoitellaan ryhmäviestintätaitoja tavoitteellisessa kirjallisuuskeskustelussa. Kirjoittamisessa keskitytään aineistojen käytön harjoitteluun referaatin, novellianalyysin ja lukupäiväkirjan avulla.

Ä2 Kieli, kulttuuri ja identiteetti

Kurssilla opitaan suunnittelemaan ja laatimaan puhuttuja ja kirjoitettuja asiatekstejä. Pidetään informatiivinen puheenvuoro luetun tietokirjan pohjalta. Lisäksi luetaan kaunokirjallinen teos, jonka pohjalta laaditaan ryhmässä audiovisuaalinen tuotos. Syvennetään myös tietoisuutta suomen kielestä ja suomalaisesta identiteetistä tutkimalla jotakin kielen osa-aluetta. Perehdytään kuvaan tekstilajina.

Ä3 Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa

Kurssilla harjoitellaan runon, draaman ja elokuvan tulkintaa sekä keskustellen että kirjoittaen. Luetaan runokokoelma, jonka pohjalta tehdään lyhytelokuva. Käydään teatterissa ja avataan kokemusta keskustellen. Tavoitteena on myös taiteen elämyksellisen kokemuksen syventäminen.

Ä4 Tekstit ja vaikuttaminen

Kurssilla perehdytään monipuolisesti kielellä vaikuttamiseen eri viestintätilanteissa ja medioissa. Eritellään suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla vaikuttavia tekstejä ja puhe-esityksiä käyttäen argumentoinnin ja retoriikan keinoja. Tähdennetään tekijänoikeuksien, lähdekritiikin ja sensuurin merkitystä ja vaikutuksia. Kurssilla luetaan kaksi kokonaisteosta.

Ä5 Teksti ja konteksti

Kurssilla tutustutaan kulttuurin ja kirjallisuuden eri aikakausiin ja konteksteihin. Vertaillaan, miten esimerkiksi ihmiskuva, arvo- ja aatemaailma tulevat esiin eri aikojen teksteissä. Samalla tarkastellaan ja harjoitellaan tyylin aineksien vaikutuksia teksteihin.

Kurssilla luetaan kotimainen ja maailmankirjallisuuden klassikko sekä käydään teatterissa. Tavoitteena on syventää pohtivan kirjoittamisen taitoa.

ÄI6 Nykykulttuuri ja kertomukset

Kurssilla perehdytään kulttuuriin nykykirjallisuuden ja -kertomusten kautta. Analysoidaan mediatekstejä ja elokuvia, ja rakennetaan niiden avulla kuvaa meitä ympäröivästä maailmasta. Luetaan ajankohtaisia mediatekstejä ja kaunokirjallisuutta. Harjoitellaan päättökokeessa tarvittavia tekstitaitoja ja kirjoittamista.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

arviointi: numeroarviointi

suoritusjärjestys:

ÄI7-kurssi 2. tai 3. opiskeluvuosi

ÄI8- ja ÄI9-kurssi 3. opiskeluvuosi

ÄI7 Puhe- ja vuorovaikutustaitojen syventäminen

Kurssi antaa monipuoliset valmiudet erilaisiin esiintymis- ja ryhmäviestintätilanteisiin. Harjoitellaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä ja lievittämään esiintymisjännitystä. Kurssilla annetaan myös eväitä työhaastatteluun sekä korkea-asteen pääsykokeiden suullisiin tehtäviin. Lisäksi käydään myös seuraamassa erilaisia suullisia esityksiä sekä harjoitellaan päättökokeeseen liittyvää audiovisuaalisen kuvan analyysiä.

ÄI8 Kirjoittamistaitojen syventäminen

Kurssilla syvennetään taitoja tuottaa erilaisia asiatyylisiä, aineistopohjaisia tekstejä. Perehdytään ajankohtaisiin kulttuuriin, median ja yhteiskunnallisen keskustelun aiheisiin. Kurssin pääpaino on päättökokeen kirjoituskokeen monipuolisessa harjoittelussa.

ÄI9 Lukutaitojen syventäminen

Kurssilla monipuolistetaan taitoja eritellä, tulkita, arvioida ja tuottaa erilaisia tekstejä. Syvennetään kriittistä ja kulttuurista lukutaitoa. Kerrataan kielen, kirjallisuuden, kuvan ja median keskeisimmät käsitteet. Kurssin pääpaino on päättökokeen lukutaidon kokeen monipuolisessa harjoittelussa.

Koulukohtaiset kurssit

ÄI10 Luovan kirjoittamisen kurssi

Luovan kirjoittamisen kurssin tavoitteena on rohkaista ilmaisemaan itseään kirjoittamalla.

Kurssilla harjoitellaan erilaisia fiktiivisen kirjoittamisen tekniikoita sekä palautteen saamista ja antamista, joiden avulla opitaan kehittämään omaa kirjallista ilmaisua. Kaikki kurssin työt tehdään sähköisesti.

Kurssin voi suorittaa missä haluamassaan opintojen vaiheessa.

Arviointi: hyväksytyt/hylätty, pyydettäessä numeroarviointi

Ä11 Kirjallisuusdiplomikurssi 1.

Kurssilla luetaan monipuolisesti erilaista kirjallisuutta. Kurssin tavoitteena on löytää uutta ja mielenkiintoista luettavaa, joka antaa avaimia omaan ajatteluun ja kehittymiseen. Kurssi suoritetaan omaa tahtiin, eikä se ole sidottu palkkeihin tai jaksoihin. Ryhmä kokoontuu jokaisella koeviikolla.

Arviointi: hyväksytyt/hylätty

Ä12 Kirjallisuusdiplomikurssi 2.

Kurssi voidaan suorittaa suorana jatkona Kirjallisuusdiplomikurssi 1:n jälkeen.

Arviointi: hyväksytyt/hylätty

Ä13 Lehtityön kurssi

Kurssin tavoitteena on koulun oman lehden tekeminen joko printtinä tai sähköisesti. Ryhmä ideoi yhdessä lehden teeman. Opiskelu painottuu omaan tekemiseen, ryhmätyöskentelyyn sekä erilaisten lehtitekstien kirjoittamiseen ja arviointiin. Kurssin aikana tutustutaan oikean toimittajan työhön erilaisten vierailujen avulla.

Arviointi: hyväksytyt/hylätty

Ä14 Lyhytelokuvakurssi

Kurssilla tehdään oma lyhytelokuva. Tutustutaan elokuvailmaisun eri osa-alueisiin: historiaan, lajityyppeihin sekä audiovisuaalisen kerronnan keinoihin. Analysoidaan elokuvia ja elokuvan katkelmia sekä kokeillaan itse erilaisia tapoja kertoa tarinaa elokuvan kautta.

Arviointi: hyväksytyt/hylätty

2. Suomi toisena kielenä oppimäärän kurssikuvaukset

Pakolliset kurssit

arviointi: numeroarviointi

suoritusohjeita: numerojärjestyksessä

S21 Tekstit ja vuorovaikutus

Kurssilla opiskelija arvioi omaa viestijäkuvaansa ja rooliaan medioiden käyttäjänä suullisesti. Kerrataan tekstilajit ja tekstikokonaisuuden osat. Lisäksi harjoitellaan kaunokirjallisten tekstien lukemista romaanin ja novellin tulkinnan ja analyysin keinoin. Eritellään yleiskielen ja kirjakielen eroja. Kirjoittamisessa keskitytään aineistojen käyttöön. Kirjoitetaan kommentti ja harjoitellaan tekstiymmärtämistehtävien vastaustekniikkaa.

S22 Kieli, kulttuuri ja identiteetti

Kurssilla opitaan suunnittelemaan ja laatimaan kirjoitettuja asiatekstejä prosessikirjoittamisen keinoin. Pidetään informatiivinen puheenvuoro luetun tietokirjan pohjalta. Lisäksi luetaan kaunokirjallinen teos, jonka pohjalta tehdään ryhmissä audiovisuaalinen tuotos. Syvennetään tietoisuutta suomen kielestä, kielten eroista ja monikielisydestä tutkimalla jotakin kielen osa-aluetta. Perehdytään kuvaan tekstilajina.

S23 Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa

Kurssilla harjoitellaan runon, draaman ja elokuvan tulkintaa tavoitteena syventää taiteellista kokemusta. Luetaan runokokoelma, jonka pohjalta tehdään lyhytelokuva. Käydään teatterissa ja avataan kokemusta keskustellen. Perehdytään kielen monitulkintaisuuteen sekä tilannevaihteluun lyhyiden viestinnällisten tehtävien avulla.

S24 Tekstit ja vaikuttaminen

Kurssilla perehdytään monipuolisesti kielellä vaikuttamiseen eri viestintätilanteissa ja medioissa. Eritellään suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla vaikuttavia tekstejä ja puhe-esityksiä käyttäen argumentoinnin ja retoriikan keinoja. Tähdennetään tekijänoikeuksien, lähdekritiikin ja sensuurin merkitystä ja vaikutuksia. Kurssilla luetaan kaksi kokonaisteosta. Kirjoitetaan kantaaottava aineistokirjoitelma.

S25 Teksti ja konteksti

Kurssilla tutustutaan kulttuurin ja kirjallisuuden eri aikakausiin ja konteksteihin. Vertaillaan, miten esimerkiksi ihmiskuva-, arvo- ja aatemaailma tulevat esiin eri aikojen teksteissä. Samalla tarkastellaan ja harjoitellaan tyylin ainesten vaikutuksia teksteihin. Kielenhuoltoa kerrataan erityisesti tyylin näkökulmasta. Kurssilla luetaan suomalainen sekä maailmankirjallisuuden klassikko sekä käydään teatterissa. Tehdään suomi toisena kielenä -päättökokeen tehtäviä.

S26 Nykykulttuuri ja kertomukset

Kurssilla perehdytään suomalaiseen ja kansainväliseen nykykulttuuriin ajankohtaisen kirjallisuuden ja kertomusten kautta. Analysoidaan mediatekstejä ja elokuvia, ja

rakennetaan niiden avulla kuvaa meistä ympäröivästä maailmasta. Harjoitellaan suomen kielen vaikeita rakenteita ja idiomeja. Luetaan mediatekstejä ja kaunokirjallisuutta. Harjoitellaan päättökokeessa tarvittavia taitoja ja tehtäviä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

arviointi: numeroarviointi

suoritusohjeita:

S27-kurssi 2. tai 3. opiskeluvuosi

S28- ja S29-kurssit 3. opiskeluvuosi

S27 Puhe- ja vuorovaikutustaitojen syventäminen

Kurssi antaa monipuoliset valmiudet erilaisiin esiintymis- ja ryhmäviestinätilanteisiin. Harjoitellaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä ja lievittämään esiintymisjännitystä. Kurssilla annetaan myös eväitä työhaastatteluun sekä korkea-asteen pääsykokeiden suullisiin tehtäviin. Lisäksi käydään seuraamassa erilaisia suullisia esityksiä sekä harjoitellaan päättökokeeseen liittyvää audiovisuaalisen aineiston analyysiä.

S28 Kirjoittamistaitojen syventäminen

Kurssilla syvennetään taitoja tuottaa erilaisia asiatyylisiä, aineistopohjaisia tekstejä ja perehdytään ajankohtaiseen kulttuuriin sekä medioiden ja yhteiskunnallisen keskustelun aiheisiin. Kurssin pääpaino on suomi toisena kielenä -päättökokeen kuuluvan kirjoitelman harjoittelussa. Kerrataan näkökulman valintaa ja tekstin rakentamista. Haetaan omaa kirjallisen ilmaisun muotoa ja monipuolistetaan ilmaisukeinoja.

S29 Lukutaitojen syventäminen

Kurssilla harjoitellaan monipuolisesti suomi toisena kielenä -päättökokeen tehtävätyyppejä.

S2 koulukohtaiset kurssit

Suomi toisen kielenä -opiskelija voi opiskella äidinkielen ja kirjallisuuden koulukohtaisista soveltavista kursseista oman valintansa mukaan.

3. B1-kieli ruotsi

Pakolliset kurssit

RUB1 Minun ruotsini

Tavoitteena on opiskelijan innostaminen ruotsin kielen käyttöön sekä ääntämisen, perussanaston ja perusrakenteiden kertaaminen. Kurssilla harjoitellaan arkista viestintää ja kuuntelemista. Tavoitteena on, että opiskelija osaa keskustella omasta arkielämästään.

Aihepiirejä ovat arki, vapaa-aika ja opinnot.

RUB2 Hyvinvointi ja ihmissuhteet

Tavoitteena on ääntämisen ja arkisen viestinnän harjoittaminen sekä perussanaston ja rakenteiden harjoittelu. Pyritään siihen, että opiskelija selviytyy erilaisista ruotsinkielisistä asiointitilanteista suullisesti ja kirjallisesti. Kurssilla vahvistetaan opiskelijan taitoja kertoa omasta arkielämästään

Aihepiirejä ovat ihmissuhteet, ulkonäkö ja pukeutuminen sekä hyvinvointi.

RUB3 Kulttuuri ja mediat

Tavoitteena on, että opiskelija osaa kertoa omasta kotiseudustaan ja kotimaastaan sekä tutustutaan suomenruotsalaiseen kulttuuriin.

Aihepiirejä ovat Suomi, suomalaisuus ja suomenruotsalaisuus

RUB4 Monenlaiset elinympäristömme

Tavoitteena on erilaisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen kehittäminen, sanavaraston laajentaminen sekä monipuolisten verbirakenteiden oppiminen.

Aihepiirejä ovat monikulttuurisuus, sosiaalinen media ja elinympäristö.

RUB5 Opiskelu- ja työelämää ruotsiksi

Tavoitteena on, että opiskelija hallitsee sanastoa, jota tarvitaan opiskelu- ja työelämässä. Opiskelijan tulee ymmärtää ja osata tuottaa kieltä muodollisissa tilanteissa sekä suullisesti että kirjallisesti. Tavoitteena on, että opiskelija osaa muodostaa monipuolisia lauserakenteita ja laajentaa ilmaisuaan erilaisin verbirakentein.

Aihepiirejä ovat opinnot ja työ.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

RUB6 Viesti ja vaikuta puhuen

Tavoitteena on suullisen viestinnän taitojen vahvistaminen, ruotsinkieliseen vuorovaikutukseen rohkaiseminen, pakollisten kurssien aihepiirien sanaston kertaaminen ja aktivoiminen sekä antaa valmiudet suulliseen esitykseen.

Aihepiirejä ovat pakollisten kurssien aihepiirit, ajankohtaiset ilmiöt sekä opiskelijoiden tarpeiden mukaiset aiheet.

RUB7 Kestävä elämäntapa

Tavoitteena tekstin lukemis-, tuottamis- ja kuuntelutaitojen syventäminen.

Aihepiirinä kestävä elämäntapa eri näkökulmista.

Koulukohtaiset kurssit

RUB10 Starttikurssi

Starttikurssi on tarkoitettu lukion aloittaville opiskelijoille ja sitä suositellaan ruotsin kielessä tukea tarvitseville.

Kurssilla kerrataan peruskoulussa opittua sanastoa ja keskeisiä kielioppirakenteita. Opiskelijaa kannustetaan käyttämään kieltä ja motivoidaan ruotsin opiskeluun.

Kurssi arvioidaan asteikolla suoritettu (S) / hylätty (H).

RUB8 Vi i Norden

Kurssi on tarkoitettu abiturienteille. Kurssilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää ruotsin kieltä eri tarkoituksiin ja harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista. Opiskelijat tutustuvat myös muihin Pohjoismaihin eri näkökulmista.

Kurssi arvioidaan asteikolla suoritettu (S) / hylätty (H).

RUB9 Träna mera

Abiturienteille tarkoitettu kertauskurssi auttaa valmistautumaan ruotsin ylioppilaskirjoituksiin eri tehtävätyyppien avulla.

Kurssi arvioidaan asteikolla suoritettu (S) / hylätty (H).

Arviointi

Kurssien arvosana määräytyy monen näytön pohjalta. Ne voivat olla sekä suullisia että kirjallisia, ja niiden määrästä, laajuudesta ja painoarvosta sovitaan kurssin alussa. Arvosanaan vaikuttaa myös opiskelijan sitoutuminen koko ryhmän työskentelyyn. Oppiaineen arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki alueet kurssikuvausten painotusten mukaisesti.

Pakolliset ja valtakunnalliset kurssit arvioidaan asteikolla 4-10. Paikalliset syventävät arvioidaan asteikolla suoritettu (S) / hylätty (H).

Kurssin RUB6 arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssista annetaan numeroarvosana (4-10). Myös kurssiin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan numeroarvosana (4-10).

Itsenäisesti suoritetusta kurssista edellytetään hyväksytty arvosana. Arvioinnissa noudatetaan soveltuvien osien periaatteita.

Hylättyä arvosanaa voi korottaa käymällä kurssin uudelleen tai osallistumalla uusintakokeeseen ja antamalla mahdollisesti lisänäyttöä erikseen sovitulla tavalla.

4. A1-kieli: englanti

Arviointi: Pakolliset ja syventävät kurssit arvostellaan asteikolla 4 – 10, soveltavista kursseista annetaan suoritusmerkintä (S).

Kurssiarvosana koostuu kurssin aikana osoitetusta suullisesta ja kirjallisesta näytöstä sekä kurssikokeesta, johon voi kuulua kuullun ja luetun ymmärtämistä sekä kirjallista tuottamista. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan osoittama muu työskentely kurssin tavoitteiden saavuttamiseksi.

Suoritusohjeet: Pakolliset kurssit suoritetaan numerojärjestyksessä. Pakollisia kursseja ei suositella itsenäisesti suoritettavaksi aineen luonteen (ääntämis-, keskustelu-, kuunteluharjoitukset) vuoksi. Syventäviä ja soveltavia kursseja ei voi suorittaa itsenäisesti.

Pakolliset kurssit

ENA1 Englannin kieli ja maailmani

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita, analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita englannin opiskelulle ja etsitään keinoja osaamisen kehittämiseksi.

ENA2 Ihminen verkostoissa

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation merkitystä vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

ENA3 Kulttuuri-ilmiöitä

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään opiskelijoiden monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, englanninkieliset mediat sekä luova toiminta.

ENA4 Yhteiskunta ja ympäröivä maailma

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta englannin kielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta.

ENA5 Tiede ja tulevaisuus

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmista sekä englannin kielen asemaa kansainvälisenä tieteen ja teknologian kielenä.

ENA6 Opiskelu, työ ja toimeentulo

Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaimana ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä myös kansainvälisesti. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

ENA7 Kestävä elämäntapa

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa englantia erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla analysoidaan tai tuotetaan eri tekstilajien tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

ENA8 Viesti ja vaikuta puhuen

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Koulukohtaiset kurssit

ENA9 Media and globalization

Valmistaudutaan YO-kirjoituksiin vaativahkoa sanastoa kartuttamalla. Materiaalina aidot englanninkieliset aikakaus- ja sanomalehdet sekä nettiversiot. Ei oppikirjaa. Suoritusmerkintä.

ENA10 Abi Review

YO-kirjoituksiin valmentava kurssi, jossa annetaan mahdollisimman paljon henkilökohtaista ohjausta yo-kokeen eri osa-alueilla, erityisesti ainekirjoituksessa. Suoritus abivuonna ennen ylioppilaskirjoituksia. Suoritusmerkintä.

ENA11 Book Club

Tutustutaan englanninkieliseen kirjallisuuteen, esim. runoihin, satuihin, novelleihin ja tieteiskirjallisuuteen erilaisin lähestymistavoin. Kurssilla jokainen lukee vähintään yhden teoksen ja tekee siihen liittyen erilaisia suullisia ja kirjallisia tehtäviä. Suoritusmerkintä.

ENA12 Working Life English and/or Scientific & Academic English

Valmistautuminen tulevaisuuden työelämän englannin tai akateemisen englannin tarpeita varten. Kurssin sisältö opiskelijoiden tarpeiden ja toivomusten mukaan. Ei oppikirjaa. Suoritusmerkintä.

5. B2-kieli: saksa (yläkoulussa alkanut kieli) ja B3-kieli: saksa (lukiossa alkava kieli)

B3-kieli

Kurssit SAB09 ja SAB10 on tarkoitettu opiskelijoille, jotka aloittavat lukiossa saksan kielen opiskelun. Kursseilla käydään läpi peruskoulussa opitun saksan kokonaisuus.

SAB09 Hyvää päivää, hauska tutustua (1)

Opiskellaan kielenkäytön perustilanteita kuten tervehtimistä, hyvästelyä esittäytymistä ja kohteliasta vastaamista em. tilanteissa. Kurssilla painotetaan suullista osaamista.

SAB10 Näin asiat hoituvat (1)

Kurssin aihepiirejä ovat suku, ystävät, ihmissuhteet sekä elämään liittyvät rutiinit. Harjoitellaan selviytymistä jokapäiväisen elämän tilanteissa kuten matkoilla, ostoksilla ja ravintolassa.

B2-kieli ja B3-kieli

SAB21 Vapaa-aika ja harrastukset (1)

Kurssilla tasoitetaan yläasteella aloittaneiden lähtötasoa. Sen aihepiireinä ovat jokapäiväisen elämän tilanteet, perhetapahtumat ja nuorten elämä yleensä. Painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista.

SAB22 Meillä ja muualla (1)

Aihepiireinä ovat mm. oman maan ja ranskankielisten maiden ihmiset, koulunkäynti, maantiede ja lomaviettomahdollisuudet.

SAB23 Ennen ja nyt (1)

Kurssilla käsitellään mm. terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä asioita vertaillen aikaisempaa ja nykyistä yhteiskuntaa.

SAB24 Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat (2)

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, jatko-opiskeluun, työelämään ja nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

SAB25 Kulttuuri (2)

Aihepiireinä voidaan käsitellä esim. kohdekulttuurin kuvataidetta, kirjallisuutta, musiikkia, elokuvaa, teatteria tai urheilua.

SAB26 Yhteinen maapallomme (2)

Kurssin lähtökohtana ovat oman maan ja saksankielisten maiden yhteiskuntien toimintaan, maapallon tilaan ja tulevaisuuteen liittyvät tekstit.

SAB27 Tiede ja tekniikka (3)

Tutustutaan eri tieteenaloihin, tekniikkaan ja viestinnän eri muotoihin liittyviin teksteihin sekä valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin.

SAB28 Luonto ja kestävä kehitys (3)

Kurssin aihepiireinä ovat mm. luonto ja sen ilmiöt omassa sekä kohdekielen kulttuurissa. Valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin mm. kertaamalla kielioppia, harjoittelemalla kuullun- ja tekstinymmärrystä sekä kirjoittamalla.

6. B2-kieli: ranska (yläkoulussa alkanut kieli) ja

B3-kieli: ranska (lukiossa alkava kieli)

B3-kieli

Kurssit RAB09 ja RAB10 on tarkoitettu opiskelijoille, jotka aloittavat lukiossa ranskan kielen opiskelun. Kursseilla käydään läpi peruskoulussa opitun ranskan kokonaisuus.

RAB09 Hyvää päivää, hauska tutustua (1)

Opiskellaan kielenkäytön perustilanteita kuten tervehtimistä, hyvästelyä esittäytymistä ja kohteliasta vastaamista em. tilanteissa. Kurssilla painotetaan suullista osaamista.

RAB10 Näin asiat hoituvat (1)

Kurssin aihepiirejä ovat suku, ystävät, ihmissuhteet sekä elämään liittyvät rutiinit. Harjoitellaan selviytymistä jokapäiväisen elämän tilanteissa kuten matkoilla, ostoksilla ja ravintolassa.

B2-kieli ja B3-kieli

RAB21 Vapaa-aika ja harrastukset (1)

Kurssilla tasoitetaan yläasteella aloittaneiden lähtötasoa. Sen aihepiireinä ovat jokapäiväisen elämän tilanteet, perhetapahtumat ja nuorten elämä yleensä. Painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista.

RAB22 Meillä ja muualla (1)

Aihepiireinä ovat mm. oman maan ja ranskankielisten maiden ihmiset, koulunkäynti, maantiede ja lomaviettomahdollisuudet.

RAB23 Ennen ja nyt (1)

Kurssilla käsitellään mm. terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä asioita vertaillen aikaisempaa ja nykyistä yhteiskuntaa.

RAB24 Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat (2)

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, jatko-opiskeluun, työelämään ja nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

RAB25 Kulttuuri (2)

Aihepiireinä voidaan käsitellä esim. kohdekulttuurin kuvataidetta, kirjallisuutta, musiikkia, elokuvaa, teatteria tai urheilua.

RAB26 Yhteinen maapallomme (2)

Kurssin lähtökohtana ovat oman maan ja ranskankielisten maiden yhteiskuntien toimintaan, maapallon tilaan ja tulevaisuuteen liittyvät tekstit.

RAB27 Tiede ja tekniikka (3)

Tutustutaan eri tieteenaloihin, tekniikkaan ja viestinnän eri muotoihin liittyviin teksteihin sekä valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin.

RAB28 Luonto ja kestävä kehitys (3)

Kurssin aihepiireinä ovat mm. luonto ja sen ilmiöt omassa sekä kohdekielen kulttuurissa. Valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin mm. kertaamalla kielioppia, harjoittelemalla kuullun- ja tekstinymmärrystä sekä kirjoittamalla.

7. B2-kieli: venäjä (yläkoulussa alkanut kieli) ja

B3-kieli: venäjä (lukiossa alkava kieli)

B3-kieli

Kurssit VEB09 ja VEB10 on tarkoitettu opiskelijoille, jotka aloittavat lukiossa venäjän kielen opiskelun. Kursseilla käydään läpi peruskoulussa opitun venäjän kokonaisuus.

VEB9 Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

VEB10 Matkalla maailmassa

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

B2- ja B3-kieli

VEB1 Elämän tärkeitä asioita

Kurssilla pohditaan opiskeltavan kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Kartoitetaan opiskelijan opiskeltavan kielen osaamista, analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Monipuolistetaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

VEB2 Monenlaista elämää

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

VEB3 Hyvinvointi ja huolenpito

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

VEB4 Kulttuuri ja mediat

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai -alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

VEB5 Opiskelu, työ ja tulevaisuus

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

VEB6 Yhteinen maapallomme

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

VEB7 Kansainvälinen toiminta

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittyvät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumisesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä sovittavalla tavalla.

VEB8 Viesti puhuen ja kirjoittaen

Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

8. B3-kieli italia

IAB31 Hyvää päivää, hauska tutustua (1)

Opiskellaan kielenkäytön perustilanteita kuten tervehtimistä, hyvästelyä esittäytymistä ja kohteliasta vastaamista em. tilanteissa. Kurssilla painotetaan suullista osaamista.

IAB32 Näin asiat hoituvat (1)

Kurssin aihepiirejä ovat suku, ystävät, ihmissuhteet sekä elämään liittyvät rutiinit. Harjoitellaan selviytymistä jokapäiväisen elämän tilanteissa kuten matkoilla, ostoksilla ja ravintolassa.

IAB33 Vapaa-aika ja harrastukset (1)

Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, harrastuksiin, vapaa-ajan viettoon ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin.

IAB34 Meillä ja muualla (2)

Aihepiireinä ovat mm. oman maan ja italiankielisten maiden ihmiset, koulunkäynti, maantiede ja lomaviettomahdollisuudet.

IAB35 Ennen ja nyt (2)

Kurssilla käsitellään mm. terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä asioita vertaillen aikaisempaa ja nykyistä yhteiskuntaa.

IAB36 Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat (2)

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, jatko-opiskeluun, työelämään ja nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

IAB37 Kulttuuri (3)

Aihepiireinä voidaan käsitellä esim. kohdekulttuurin kuvataidetta, kirjallisuutta, musiikkia, elokuvaa, teatteria tai urheilua.

IAB38 Yhteinen maapallomme (3)

Kurssin lähtökohtana ovat oman maan ja italiankielisten maiden yhteiskuntien toimintaan, maapallon tilaan ja tulevaisuuteen liittyvät tekstit.

MATEMATIIKKA

Kaikille pakollinen kurssi

MAY1 Luvut ja lukujonot

Opiskelija pohtii matematiikan merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta, kertaa ja täydentää lukualueet, kertaa peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskennan periaatteet, vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä, ymmärtää lukujonon käsitteen, osaa määrittää lukujonoja, kun annetaan alkuehdot ja tapa, jolla seuraavat termit muodostetaan, saa havainnollisen käsityksen lukujonon summan määrittämisestä ja osaa ratkaista käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja niistä muodostettujen summien avulla. Opiskelija osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion kuvaajan ja lukujonon tutkimisessa sekä lukujonoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

9. Matematiikan lyhyt oppimäärä

Pakolliset kurssit

MAB2 Lausekkeet ja yhtälöt

- lineaarisen riippuvuus, verrannollisuus ja toisen asteen polynomifunktio
- yhtälöt, yhtälöparit ja toisen asteen yhtälö

Arvostelu: numeroarviointi

MAB3 Geometria

- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen

Arvostelu: numeroarviointi

MAB4 Matemaattisia malleja

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- potenssiyhtälön ratkaiseminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen logaritmin avulla
- lukujonot matemaattisina malleina

Arvostelu: numeroarviointi

MAB5 Tilastot ja todennäköisyys

- tilastollisten jakaumien tunnuslukujen määrittäminen
- regression ja korrelaation käsitteet

- havainto ja poikkeava havainto
- ennusteiden tekeminen
- todennäköisyyden laskulakien ja niitä havainnollistavien mallien käyttöä

Arvostelu: numeroarviointi

MAB6 Talousmatematiikka

- indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muita laskelmia
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja lukujonojen ja summien avulla

Arvostelu: numeroarviointi

Valtakunnalliset syventävät kurssit

MAB7 Matemaattinen analyysi

- graafisia ja numeerisia menetelmiä
- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä

Arvostelu: numeroarviointi

MAB8 Tilastot ja todennäköisyys II

- normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet
- toistokoe
- binomijakauma
- luottamusvälin käsite

Arvostelu: numeroarviointi

Koulukohtaiset kurssit

MAB9 Kertauskurssi

Kerrataan ja syvennetään lukiomatematiikkaa ja valmistaudutaan kirjoituksia varten.

Arvostelu: Hyväksytty - Hylätty

10. Matematiikan pitkä oppimäärä

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tehtävänä on antaa opiskelijalle ammatillisten ja korkeakouluopintojen edellyttämät matemaattiset valmiudet sekä matemaattinen yleissivistys. Pitkän matematiikan opinnoissa opiskelijalla on tilaisuus omaksua

matemaattisia käsitteitä ja menetelmiä sekä oppia ymmärtämään matemaattisen tiedon luonnetta. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä, tieteessä ja tekniikassa.

Arviointi:

Kurssit MAY1-MAA13 arvostellaan numeroarvosteluna. Arvostelun perustana ovat ensisijaisesti kurssikoe ja tuntiaktiivisuus. Kurssit MAA14 ja MAA15 arvostellaan suoritusmerkinnällä.

Kurssien suoritusjärjestys:

Pakolliset kurssit, syventävät kurssit ja soveltavat kurssit suoritetaan omassa ryhmässään pääsääntöisesti numerojärjestyksessä.

Pakolliset kurssit

MAA2 Polynomifunktiot ja -yhtälöt

Opiskelija harjaantuu käsittelemään polynomifunktioita, oppii ratkaisemaan toisen asteen polynomiyhtälöitä ja tutkimaan ratkaisujen lukumäärää, oppii ratkaisemaan korkeamman asteen polynomiyhtälöitä, jotka voidaan ratkaista ilman polynomien jakolaskua ja oppii ratkaisemaan yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä.

Opiskelija osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomifunktion tutkimisessa ja polynomiyhtälöihin ja polynomiepäyhtälöihin sekä polynomifunktioihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

MAA3 Geometria

Opiskelija harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa sekä muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa, harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa käsitteleviä lauseita, ratkaisee geometrisia ongelmia käyttäen hyväksi kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia, yhdenmuotoisuutta ja Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa.

Opiskelija osaa käyttää teknisiä apuvälineitä kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa ja geometriaan liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

MAA4 Vektorit

Opiskelija ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin, oppii tutkimaan kuvioiden ominaisuuksia vektoreiden avulla, ymmärtää yhtälöryhmän ratkaisemisen periaatteen ja tutkii kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla.

Opiskelija osaa käyttää teknisiä apuvälineitä vektoreiden tutkimisessa sekä suoriin ja tasoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

MAA5 Analyyttinen geometria

Opiskelija ymmärtää kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrinen ja algebrallisten käsitteiden välille, ymmärtää pistejoukon yhtälön käsitteen ja oppii tutkimaan yhtälöiden avulla pisteitä, suoria, ympyröitä ja paraabeleja, syventää itseisarvokäsitteen ymmärtämystään ja oppii ratkaisemaan sellaisia itseisarvoyhtälöitä ja vastaavia epäyhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $|f(x)|=a$ tai $|f(x)|=|g(x)|$.

Opiskelija osaa käyttää teknisiä apuvälineitä pistejoukon yhtälön tutkimisessa sekä yhtälöiden, yhtälöryhmien, itseisarvoyhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusongelmissa.

MAA6 Derivaatta

Opiskelija osaa määrittää rationaalifunktion nollakohdat ja ratkaista yksinkertaisia rationaaliepäyhtälöitä, omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta, jatkuvuudesta ja derivaatasta, osaa määrittää yksinkertaisten funktioiden derivaatat, osaa tutkia derivaatan avulla polynomifunktion kulkua ja määrätä sen ääriarvot ja osaa määrittää rationaalifunktion suurimman ja pienimmän arvon.

Opiskelija osaa käyttää teknisiä apuvälineitä raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa ja rationaaliyhtälöiden ja -epäyhtälöiden ratkaisemisessa sekä polynomi- ja rationaalifunktion derivaatan määrittämisessä sovellusongelmissa.

MAA7 Trigonometriset funktiot

Opiskelija oppii tutkimaan trigonometrisia funktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla, oppii ratkaisemaan sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$, osaa trigonometrinen funktioiden yhteydet, osaa derivoida yhdistettyjä funktioita, osaa tutkia trigonometrisia funktioita derivaatan avulla ja osaa hyödyntää trigonometrisia funktioita mallintaessaan jaksollisia ilmiöitä.

Opiskelija osaa käyttää teknisiä apuvälineitä trigonometrinen funktioiden tutkimisessa ja trigonometrinen yhtälöiden ratkaisemisessa ja trigonometrinen funktioiden derivaattojen määrittämisessä sovellusongelmissa.

MAA8 Juuri- ja logaritmfunktiot

Opiskelija kertaa potenssien laskusäännöt mukaan lukien murtopotenssit, tuntee juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä, osaa tutkia juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioita derivaatan avulla, osaa hyödyntää eksponenttifunktiota mallintaessaan erilaisia kasvamisen ja vähenemisen ilmiöitä.

Opiskelija osaa käyttää teknisiä apuvälineitä juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioiden tutkimisessa ja juuri-, eksponentti- ja logaritmiyhtälöiden ratkaisemisessa sekä juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktion derivaattojen määrittämisessä sovellusongelmissa.

MAA9 Integraalilaskenta

Opiskelija ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään alkeisfunktioiden integraalifunktioita, ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan, osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla ja perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin.

Opiskelija osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja integraalifunktion määrittämisessä sekä määrätyn integraalin laskemisessa sovellusongelmissa.

MAA10 Todennäköisyys ja tilastot

Opiskelija osaa havainnollistaa diskreettejä ja jatkuvia tilastollisia jakaumia sekä määrittää ja tulkita jakaumien tunnuslukuja, perehtyy kombinatorisiin menetelmiin, perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja todennäköisyyksien laskusääntöihin, ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja soveltamaan sitä, perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa.

Opiskelija osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä jakaumien tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyksien laskemisessa annetun jakauman ja parametrien avulla.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

MAA11 Lukuteoria ja todistaminen

Opiskelija perehtyy logiikan alkeisiin ja tutustuu todistusperiaatteisiin sekä harjoittelee todistamista, hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin, osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta jakoyhtälön ja kokonaislukujen kongruenssin avulla ja syventää ymmärrystään lukujonoista ja niiden summista
Opiskelija osaa käyttää teknisiä apuvälineitä lukujen ominaisuuksien tutkimisessa.

MAA12 Algoritmit matematiikassa

Opiskelija syventää algoritmista ajatteluaan, osaa tutkia ja selittää, kuinka algoritmit toimivat, ymmärtää iteroinnin käsitteen ja oppii ratkaisemaan epälineaarisia yhtälöitä numeerisesti, osaa tutkia polynomien jaollisuutta ja osaa määrittää polynomin tekijät ja osaa määrittää numeerisesti muutosnopeutta ja pinta-alaa.
Opiskelija osaa käyttää teknisiä apuvälineitä algoritmien tutkimisessa ja laskutoimituksissa.

MAA13 Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi

Opiskelija syventää differentiaali- ja integraalilaskennan teoreettisten perusteiden tuntemustaan, osaa tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita, täydentää integraalilaskennan taitojaan ja soveltaa niitä muun muassa jatkuvien todennäköisyysjakaumien tutkimiseen ja osaa tutkia lukujonon raja-arvoa, sarjoja ja niiden summia. Opiskelija osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja derivaatan laskemisessa annetun muuttujan suhteen sekä epäoleellisten integraalien, lukujonon raja-arvon ja sarjan summan laskemisessa sovellustehtävissä.

Koulukohtaiset kurssit

MAA14 YO- kirjoitukseen valmistava kurssi

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija kerta ja syventää pakollisten ja syventävien kurssien keskeisiä aihekokonaisuuksia esim. vanhojen yo-tehtävien ja preliminääritehtävien avulla.

Kurssikokeena valtakunnallinen preliminäärikoe. Arviointi suoritettu (S) / hylätty (H).

MAA15 Johdantokurssi lukion pitkään matematiikkaan, laskin- ja tietokoneohjelmistot

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija täydentää MAA1 kurssin asioita.

Kurssi ohjaa opiskelijaa laajempien kokonaisuuksien hallitsemiseen.

Kurssilla harjoitellaan tehtävien ratkaisuja ylioppilastutkintolautakunnan hyväksymien apuvälineiden ja ohjelmien avulla. Arviointi suoritettu (S) / hylätty (H).

Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa pitkästä lyhyeen kursseja luetaan hyväksi seuraavasti:

MAA2 -> MAB2, MAA3 -> MAB3, MAA6 -> MAB7, MAA8 -> MAB4, MAA10 -> MAB5.

11. Biologia

Pakolliset kurssit

BI1 Elämä ja evoluutio

Ensimmäisenä suoritettavalla kurssilla perehdytään elämän edellytyksiin ja kaikille eliöille tunnusomaisiin piirteisiin. Kurssilla tutustutaan myös biologian tapaan hankkia ja kuvata tietoa sekä biologiaan osana luonnontieteellistä ajattelua. Kurssilla perehdytään maapallon eliölajien luokittelujärjestelmään, solun rakenteeseen ja toimintaan. Keskeinen näkökulma kurssilla on evoluutio ja sen merkityksen ymmärtäminen.

BI2 Ekologia ja ympäristö

Toisena suoritettava kurssi tarkastelee ekologian perusteita ja elämän monimuotoisuutta sekä sen uhkia Suomessa ja muualla maailmassa. Keskeisinä teemoina ovat luonnon

monimuotoisuutta uhkaavat tekijät ja mahdollisuudet suojella monimuotoisuutta. Kurssi perehdyttää myös muihin ekologisiin ympäristöongelmiin. Kurssilla tehdään itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa pienimuotoinen ekologiaa tai ympäristön tilaa koskeva tutkimus tai kehittämisprojekti.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

BI3 Solu ja perinnöllisyys

Kolmantena suoritettavan kurssin tarkoituksena on auttaa opiskelijaa syventämään ymmärrystä solun rakenteesta ja toiminnasta. Kurssilla tarkastellaan myös solun toiminnan ohjaamista, solujen lisääntymistä ja periytymisen perusteita. Lisäksi hän tuntee geneettisen informaation rakenteen sekä sen siirtymisen solusta soluun, sukupolvelta toiselle, tietää miten geenit ohjaavat solun toimintaa ja osaa periytymisen lainalaisuudet. Kurssin työtapoja ovat mahdollisuuksien mukaan mm. kokeellisuus ja omat tutkimukset.

BI4 Ihmisen biologia

Neljäntenä suoritettavalla kurssilla perehdytään ihmisen anatomiaan ja fysiologiaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat ihmisen elintoiminnot, lisääntyminen sekä perimän ja ympäristön merkitys ihmisen terveyteen. Kurssilla tarkastellaan ihmiselimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan.

BI5 Biologian sovellukset

Viidentenä suoritettavan kurssin tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää biologisen tutkimuksen merkityksen tulevaisuuden ongelmien ratkaisemisessa. Kurssilla perehdytään biologian erilaisiin sovelluksiin lääketieteessä, teollisuudessa, elintarviketuotannossa ja luonnonvarojen kestävä kehityksen mukaisessa käytössä. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat geeniteknologian ja mikrobiologian erilaiset sovellukset. Mahdollisuuksien mukaan opiskelija suunnittelee ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeen tai tutkimuksen.

Koulukohtaiset kurssit

BI6 Biokemia

Syventävän kurssin tavoitteena on harjaannuttaa oppiainerajat ylittävään tiedon prosessointiin ja auttaa ymmärtämään elollisen luonnon ilmiöitä molekyylitasolla. Kurssilla tarkastellaan biomolekyylien rakennetta, erilaisiin funktionaalisiin ryhmiin perustuvia reaktioita sekä kerrataan orgaanisten molekyylien tehtävät solussa. Kurssille osallistuvalla tulee olla suoritettuna kemian ja biologian pakolliset kurssit. Opintoihin sisältyy myös kokeellista työskentelyä ja mahdollisuuksien mukaan tutustumista talousalueemme biokemian alan yrityksiin. Kurssi soveltuu erityisesti molekyyli-, mikro-, solubiologian, kemian, biokemian, farmasian tai lääketieteen opintoihin aikoville.

12. Maantiede

Pakolliset kurssit

GE1 Maailma muutoksessa

Ensimmäisenä suoritettava kurssi perehdyttää opiskelijan muuttuvan maailman ja sen alueellisten ongelmien tarkasteluun. Kurssin aikana seurataan ajankohtaisuutisointia eri puolilta maailmaa ja hahmotetaan globaaleja riskialueita sekä luonnonriskien, ympäristöriskien että ihmiskunnan riskien kannalta. Kurssi käsittelee myös eri puolilla maailmaa tapahtuvaa myönteistä kehitystä ja mahdollisuuksia hillitä, varautua, ennakoida sekä sopeutua riskeihin. Keskeisiä näkökulmia ovat ekososiaalinen kestävyys, kiertotalous ja globaalit kehityskysymykset.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

GE2 Sininen planeetta

Toisena suoritettavalla kurssilla tarkastellaan luonnonmaantieteen ilmiöitä ja syvennetään ilma-, vesi- ja kivikehä rakenteen ja toiminnan tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana ovat luonnossa tapahtuvat prosessit ja niihin liittyvät syy-seuraussuhteet. Kurssilla tutustutaan luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoitellaan **geomediaa** esim. digitaaliset karttapalvelut, perinteiset kartat, maantieteelliset videot, vapaat maantieteelliset sähköiset aineistot, kuten paikkatietopalvelu, hyväksi käyttäen tulkitsemaan luonnonmaisemia ja niiden syntyä. Kurssi perehdyttää luonnonmaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

GE3 Yhteinen maailma

Kolmantena suoritettavalla kurssilla tarkastellaan ihmismaantieteen ilmiöitä ja syvennetään ihmistoiminnan alueellisten piirteiden tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana on luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien arviointi ihmistoiminnan kannalta. Kurssilla tutustutaan ihmismaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoitellaan geomediaa hyväksi käyttäen tulkitsemaan ihmistoiminnan jäsentymistä maapallolla. Kurssi perehdyttää ihmismaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

GE4 Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Neljäntenä suoritettava kurssi perehdyttää aiemmilla kursseilla hankittujen maantieteellisten tietojen ja taitojen soveltamiseen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttamisessa. Keskeisiä näkökulmia kurssilla ovat osallistuva suunnittelu, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja geomedian käyttö tutkimuksessa ja vaikuttamisessa.

Koulukohtaiset kurssit

GE5 Kartografia ja karttatulkinta

Pakollisen kurssin (GE1) jälkeen suoritettavan työkurssin tavoitteena on kehittää kykyä esittää ja tulkita kotiseudun maanpinnan ilmiöitä kartografian keinoin sekä kykyä käyttää maastokarttaa maantieteellisen tiedon havainnollistamisen välineenä ja oppia uusia maantieteellisiä tietoja ja taitoja sekä analysointikykyä. Opiskelija tutustuu karttojen piirtämisen periaatteisiin ja oppii tulkitsemaan kartalta tärkeimmät geomorfologiset muodostumat sekä niiden vaikutus luonnon ja ihmisen väliseen vuorovaikutukseen. Kurssi täydentää lukion pakollisia kursseja ja antaa valmiuksia sekä geomeedia kurssin suorittamiseen että ylioppilaskirjoitusten karttatehtävien vastaamiseen.

GE6 Geoinformatiikka

Pakollisen GE1 sekä syventävien kurssien GE2 ja GE3 jälkeen suoritettavan työkurssin tavoitteena on syventää geoinformatiikan eli paikkatietojärjestelmiä (**Geographical Information Systems, GIS**) hyödyntävää osaamistaan. Opiskelija osaa koota tarkasteltaviin kohteisiin tai ilmiöihin liittyvää digitaalista tietoa, analysoida ja esittää sitä sekä laajentaa käsitystään paikkatiedon sovellusmahdollisuuksia ja ymmärtää mm. satelliittipaikannuksen (**GPS**) ja automaattisten navigointijärjestelmien toimintaperiaatteet sekä luonnonvarojen kartoitusmenetelmät satelliittikuvien avulla sekä kuljetuslogistiikan ja markkinoinnin optimointiin liittyviä sovellutuksia. Lisäksi hän tutustuu paikkatietoon ja sen keruuseen pääosin yksinkertaisten tietokone- ja kenttäharjoitusten, mutta myös teoriaopintojen avulla. Kurssi antaa hyvän pohjan tulevaisuuden työelämälle ja jatkoopinnoille useilla eri aloilla.

13. Fysiikka

Pakollinen kurssi

FY1 Fysiikka luonnontieteenä

- fysiikan merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä
- perusvuorovaikutukset, maailmankaikkeuden rakenteet ja synty sekä aineen rakenne
- voima liikkeen muutoksen aiheuttajana ja liikeilmiöt
- tutkimukset ja mallintaminen fysikaalisen tiedon rakentumisessa
- tulosten kerääminen, esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi

Arviointi: numeroarvostelu

Valtakunnalliset syventävät kurssit

FY2 Lämpö

- fysiikan merkitys energiantuotannon ratkaisussa ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa
- lämpö ja lämpötila
- kaasujen tilanmuutokset, lämpölaajeneminen ja paine
- kappaleiden lämpeneminen, jäähtyminen, olomuodon muutokset ja lämpöenergia
- mekaaninen työ, teho ja hyötysuhde
- energian säilyminen lämpöopissa ja lämmön siirtymissuunta

Arviointi: numeroarvostelu

FY3 Sähkö

- fysiikan ja teknologian merkitys jokapäiväisessä elämässä ja yhteiskunnassa
- sähkövirta ja jännite sekä resistanssi ja Ohmin laki
- yksinkertaiset tasavirtapiirit ja Kirchhoffin lait
- sähköteho ja Joulen laki
- kondensaattori, diodi ja LED komponentteina
- sähköstaattinen vuorovaikutus, Coulombin laki ja sähkökenttä
- sähköturvallisuus, kytkentöjen tekeminen ja virtapiirien tutkiminen

Arviointi: numeroarvostelu

FY4 Voima ja liike

- vuorovaikutus liikkeen muutoksen syynä, tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike
- Newtonin lait, voimakuvio ja voimien yhteisvaikutus
- etä- ja kosketusvoimia: paino, kitka, noste ja kvalitatiivisesti väliaineen vastus
- liikeyhtälö
- momentti ja tasapaino pyörimisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa □ liikemäärän säilymlaki, impulssiperiaate ja yksiulotteiset törmäykset
- liike- ja potentiaalienergia sekä mekaanisen energian säilymlaki

Arviointi: numeroarvostelu

FY5 Jaksollinen liike ja aallot

- tasainen ympyräliike
- gravitaatiovuorovaikutus
- harmoninen voima ja värähdysliike
- aaltoliikkeen synty ja aaltojen eteneminen
- aaltoliikkeen heijastuminen, taittuminen, diffraktio, interferenssi ja seisovat

aallot

- ääni aaltoliikeilmiönä

Arviointi: numeroarvostelu

FY6 Sähkömagnetismi

- magnetismi, magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä

- varatun hiukkasen liike sähkö- ja magneettikentässä
- sähkömagneettinen induktio, magneettivuo, induktiolaki ja Lenzin laki
- generaattori, muuntaja, vaihtovirran synty ja energian siirto sähkövirran avulla
- sähkömagneettisen säteilyn spektri, valon heijastuminen, taittuminen, interferenssi ja diffraktio

Arviointi: numeroarvostelu

FY7 Aine ja säteily

- näkökulmia fysiikan ja kosmologian kehittymiseen
- energian kvantittuminen
- sähkömagneettisen säteilyn kvantittuminen ja fotonit
- aaltohiukkasdualismi
- atomiytimen rakenne
- ydinreaktiot, ydinen energia, ytimen sidosenergia sekä energian ja massan ekvivalenssi
- radioaktiivisuus ja hajoamislaki
- säteilyturvallisuus ja säteilyn hyötykäyttö

Arviointi: numeroarvostelu

Koulukohtaiset kurssit

FY8 Kertauskurssi

Kerrataan ja laajennetaan lukion fysiikan oppimäärää, valmistaudutaan kirjoituksiin.

Arviointi : hyväksytty - hylätty

14. Kemia

Kurssit 1-5 numeroarvostelu

Pakollinen kurssi

KE1 Kemiaa kaikkialla

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan
- kehittää valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista jokapäiväisen elämän ja ympäristön ilmiöissä

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä
- atomin rakenne ja jaksollinen järjestelmä pääpiirteissään

- alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia
- aineiden ominaisuuksien selittäminen aineen rakenteen, kemiallisten sidosten ja poolisuuden avulla

Valtakunnalliset syventävät kurssit

KE2 Ihmisen ja elinympäristön kemiaa

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa orgaanisiin yhdisteisiin ja ainemäärään liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen orgaanisiin yhdisteisiin, ainemäärään ja pitoisuuteen liittyviä ilmiöitä

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys hyvinvoinnin ja terveyden kannalta
- orgaanisten yhdisteiden, kuten hiilivetyjen, happi- ja typpiyhdisteiden, rakenteiden mallintaminen

KE3 Reaktiot ja energia

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen reaktioihin liittyviä ilmiöitä
- ymmärtää aineen ja energian häviämättömyyden merkityksen kemiassa

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys energiaratkaisujen ja ympäristön kannalta
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen
- epäorgaanisten ja orgaanisten yhdisteiden reaktioita sekä niiden sovelluksia

KE4 Materiaalit ja teknologia

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa materiaaleihin ja teknologiaan liittyviä kemian käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen materiaaleihin ja sähkökemian liittyviä ilmiöitä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tuotosten muodostamisessa

Keskeiset sisällöt

- metallien ja polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari

- sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiaali, kemiallinen pari ja elektrolyysi
- kemiallisten reaktioiden laskennallinen soveltaminen

KE5 Reaktiot ja tasapaino

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa reaktioiden ja kemiallisen tasapainon käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen reaktioihin ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä
- osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon

kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä.

Keskeiset sisällöt

- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavia tekijöitä
- homogeeninen ja heterogeeninen tasapaino sekä tasapainotilaan vaikuttaminen
- happo-emästasapaino, vahvat ja heikot protolyytit ja puskuriliuokset
- tasapainoon liittyvät graafiset esitykset
- homogeenisen ja happo-emästasapainon laskennallinen käsittely

Koulukohtaiset kurssit

kurssin arviointi: suoritusmerkintä

KE6 Työkurssi

Tutustutaan kemian työ ja -tutkimusmenetelmiin. Tehdään johtopäätöksiä kokeellisten mittausten pohjalta. Kurssilla suoritetaan fysikaalisia, orgaanisia ja epäorgaanisia töitä.

KE7 YO-kirjoitukseen valmistava kurssi

Kurssilla täydennetään ja syvennetään lukion kemian tietoja. Kurssilla saadaan valmiudet yo-kirjoitukseen ja jatkokoulutuspaikkojen sisäänpääsykokeisiin kemian osalta.

15. Ev.lut uskonto

Pakolliset kurssit

UE 1 Uskonto ilmiönä – kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin jäljillä

Uskonto maailmanlaajana ilmiönä sekä Lähi-idässä syntyneiden monoteististen uskontojen perusteet.

UE 2 Maailmanlaajuinen kristinusko

Kristinuskon ja eri kristillisten kirkkojen vaikutus maailmassa.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

UE 3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Kurssilla käsitellään hindulaisuutta ja buddhalaisuutta sekä Kiinan ja Japanin uskontoja.

UE 4 Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa

Suomen uskontotilanne ja sen vaikutus suomalaiseen elämään ja yhteiskuntaan. Kurssilla tutustutaan erilaisiin uskonnollisiin yhteisöihin ja erilaisiin tapoihin toteuttaa uskonnollisuutta.

UE 5 Uskonnot tieteessä, taiteessa ja populaarikulttuurissa

Uskontojen laaja-alaista tarkastelua, mm. symboleja, myyttejä, taidetta ja arkkitehtuuria.

UE 6 Uskonnot ja media

Uskontoon liittyvän mediasisällön analysointia.

16. Ortodoksinen uskonto

Pakolliset kurssit

UO1 Uskonto ilmiönä – ortodoksisuus, juutalaisuus ja islam

Mitä uskonnolla tarkoitetaan?

Tutustutaan tarkemmin ortodoksisuuteen ja Lähi-idän monoteistisiin uskontoihin.

UO2 Ortodoksisuus maailmassa

Ortodoksisuuden synty ja keskeiset opilliset painotukset.

17. Elämänkatsomustieto

Pakolliset kurssit

ET 1 Maailmankatsomus ja kriittinen ajattelu

Käsitellään maailmankatsomuksen syntyä ja siihen vaikuttavia tekijöitä.

ET 2 Ihminen, identiteetti ja hyvä elämä

Tutkitaan ihmiskäsityksiä, ihmisoikeuksia, identiteettiä ja erilaisia käsityksiä hyvästä elämästä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

ET 3 Yksilö ja yhteisö

Pohditaan yksilöä, yhteisöllisyyttä, yhteiskuntaa ja ihmisten välistä vuorovaikutusta.

ET 4 Kulttuurit katsomuksen muovaajina

Pohditaan kulttuuria, kulttuurintutkimusta, kulttuurien vuorovaikutusta ja moninaisuutta sekä suomalaisuutta.

ET 5 Katsomusten maailma

Tutustutaan erilaisiin tapoihin selittää maailmaa myyttisissä, uskonnollisissa ja katsomuksellisissa perinteissä.

ET 6 Teknologia, maailmankatsomukset ja ihmiskunnan tulevaisuus

Pohditaan mm. evoluutiota ja kulttuurievoluutiota, ihmiskunnan maailmankuvallisia ja teknologisia murroksia sekä tulevaisuuden tutkimusta.

18. Filosofia

Pakolliset kurssit

FI1 Johdatus filosofiseen ajatteluun

Filosofia on ajattelun taitoa, jota määrittää filosofian historia ja filosofian osa-alueet. Kurssilla opiskelija kehittää omaa filosofista ajattelun taitoaan tutustumalla filosofian historian keskeisten ajattelijoiden näkemyksiin ja filosofian osa-alueiden peruskysymyksiin.

FI2 Etiikka

Kurssilla opiskelija tutustuu filosofisen etiikan peruskäsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin. Kurssin keskeisiä teemoja: metaetiikka, hyve-etiikka, seurausetiikka, velvollisuusetiikka, sopimusetiikka ja soveltava etiikka.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

FI3 Yhteiskuntafilosofia

Kurssilla opiskelija tutustuu yhteiskuntafilosofian peruskäsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin. Kurssin keskeisiä teemoja: yhteiskuntajärjestyksen ja yhteiskunnallisten instituutioiden olemassaolo, talous, oikeudenmukaisuus, valta, poliittiset ihanteet ja yhteiskunnalliset jännitteet.

FI4 Tieto, tiede ja todellisuus

Kurssilla opiskelija syventää tietämystään metafysiikassa, epistemologiassa ja tieteenfilosofiassa. Kurssin keskeisiä teemoja: todellisuuden perusrakenteen hahmottaminen, tiedon mahdollisuudet/rajat, totuuden luonne/totuusteoriat ja tieteellinen tutkimus.

19. Historia

Arviointi: Numeroarviointi. Koulukohtaisissa kursseissa (HI7, HI8) kurssi arvioidaan asteikolla suoritettu (S)/hylätty (H). Kertauskurssin (HI9) osalta opiskelija voi valita numeroarvioinnin tai suorituserkinnän (numeroarviointi vaikuttaa historian keskiarvoon ainoastaan korottavasti).

Suoritusohjeet: Kurseja HI7, HI8 ja HI9 ei voi suorittaa itsenäisesti.

Pakolliset kurssit

HI 1 Ihminen ympäristön ja yhteiskuntien muutoksessa

Kurssi tarkastelee yksilön, yhteiskunnan ja luonnon välistä vuorovaikutusta eurooppalaisessa ja globaalissa kulttuuriympäristössä. Opetuksen näkökulma on nykyisyyden selittämisessä sekä historiallisten ilmiöiden pitkän aikavälin tarkastelussa. Kurssilla tutustutaan yhteiskunnallisten ja taloudellisten rakenteiden keskeisiin muutoksiin sekä sosiaali- ja ympäristöhistoriaan. Tarkastelukohteita ovat esihistorian pyyntikulttuurit, maanviljelyn synty suurissa jokilaaksoissa, antiikin ajan ihmisten elämä, keskiajan feodaaliyhteiskunta, löytöretkiaika, teollistuminen, jälkiteollinen yhteiskunta ja globalisaatio.

HI 2 Kansainväliset suhteet

Kurssi tarkastelee kansainvälisen politiikan keskeisiä ilmiöitä ja valtasuhteiden muutoksia 1900-luvun alusta nykypäivään. Kurssilla analysoidaan kansainvälistä politiikkaa erilaisten taloudellisten ja ideologisten mallien näkökulmista. Keskeisiä teemoja ovat kilpailun ja yhteistyön välinen jännite, tasapainon ja turvallisuuden tavoittelu sekä erilaisten poliittisten

järjestelmien kilpailu. Kurssilla syvennetään tiedon hakemisen, analysoinnin ja tuottamisen taitoja. Kurssi käsittelee 1800-luvun suurvaltasuhteita ja imperialismia, 1900-luvun maailmansotia, kylmän sodan syntyä ja sen päättymisen jälkeistä maailmaa.

HI 3 Itsenäisen Suomen historia

Kurssin tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja taustoineen autonomian ajan loppupuolelta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman kehittyminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset murrokset. Kurssilla perehdytään Suomen historian erilaisiin lähteisiin, muuttuviin tulkintoihin ja historian tiedon käyttöön.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

HI 4 Eurooppalaisen maailmankuvan kehitys

Kurssi tarkastelee yhteiskunnallisen ajattelun, aatteiden ja ihmisoikeuksien kehittymistä sekä myyttisiä, uskonnollisia ja tieteellisiä maailmanselityksiä antiikista nykypäivään. Kurssilla perehdytään kulttuuriperintöön, taiteeseen ja tieteeseen oman aikansa ilmentäjinä Euroopassa. Tarkastelun kohteena on eurooppalainen ihminen, yksilön ja yhteiskunnan suhde, sukupuoli ja arkielämä. Kurssin tavoitteena on, että oppilas ymmärtää Euroopan kulttuuriin vaikuttaneita tekijöitä sekä osaa arvioida eri aikakausien maailmankuvien ja aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan.

HI 5 Ruotsin itämaasta Suomeksi

Kurssilla käsitellään Suomen kehitystä osana Itämeren alueen historiaa autonomian ajalle asti. Kurssilla perehdytään yhteiskunnan, talouden ja ympäristön lisäksi yhteisöjen ja yksilöiden väliseen vuorovaikutukseen, arjen historiaan ja ihmisten elämäntapaan sekä elinkeinoihin historian eri vaiheissa. Kurssin tavoitteena on että oppilas osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin. Tarkastelukohteina ovat esihistoriallinen aika, Suomen liittäminen Ruotsiin, keskiaika, Kustaa Vaasan vaikutus Suomen kehitykseen, Ruotsin suurvaltakausi, 1700-luvun vapauden- ja kustavilainen aika sekä Suomen aseman muutos 1800-luvulle tultaessa.

HI 6 Maailman kulttuurit kohtaavat

Kurssilla tarkastellaan valinnaisesti jonkun tai joidenkin kulttuuripiirien ominaispiirteitä ja nykyaikaa, sekä kulttuurien välistä vuorovaikutusta. Käsiteltävät kulttuurialueet valitaan Euroopan ulkopuolelta. Tarkasteltavat alueet ja kulttuurit ovat mm. islamilainen kulttuuri, Afrikan-, Kiinan-, Japanin-, Amerikan- tai Australian kulttuurit.

Koulukohtaiset kurssit

HI 7 Paikallishistoria

Kurssi tarkastelee Kymenlaakson ja Haminan seudun historiaa ja kulttuuria esihistorialliselta aikakaudelta aina 1900-luvun loppupuolelle. Paikallishistorian tuntemus antaa edellytyksiä hah-mottaa omaa identiteettiä ja käsittää oman kotipaikkakunnan kulttuuriset juuret osana laajempia kulttuurikäsitteitä. Perehdymme alueen historiaan sekä luennoinnin että tutkivan oppimisen muodossa. Kurssin aikana valmistellaan pienimuotoinen ohjattu tutkimustyö/esitelmä, joka korvaa kurssikokeen.

HI 8 Löytöretkijän Amerikasta nykypäivän Yhdysvaltoihin

Kurssi käsittelee Amerikan historiaa pääpainon ollessa Yhdysvaltain historiassa. Keskeisiä aiheita ovat eurooppalaisten muuttajien ja intiaanien kohtaaminen, Amerikka siirtolaisten kohteena, Yhdysvaltain nousu talousmahdiksi sekä politiikan ja kulttuurin vaikuttajaksi. Työmuotoina ovat opetus ja tutkielmatyöskentely lähdekriittisyyttä korostaen. Tutkielmatyöskentely on mahdollista tuottaa pari- tai ryhmätyönä kurssin kannalta keskeisistä teemoista.

HI 9 Historian kertauskurssi

Kurssin tarkoitus on valmentaa opiskelijaa sekä yo-kokeeseen että historiallisen tiedon analysointiin ja lähdekritiikin perusteisiin. Harjoitellaan vastaustekniikkaa ja tutustutaan erityyppisiin tehtäviin (teksti- ja kuvadokumenttien sekä tilastojen käsittely historiassa). Kurssilla voidaan myös käsitellä sellaisia keskeisiä historian alueita, joihin ei pystytä paneutumaan riittävästi normaalissa opetuksessa.

20. Yhteiskuntaoppi

Pakolliset kurssit

YH 1 Suomalainen yhteiskunta

Kurssi perehdyttää valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin ja niissä vaikuttamiseen. Kurssi keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat demokratia, yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta ja vaikuttaminen aktiivista ja osallistuvaa kansalaisuutta korostaen.

YH 2 Taloustieto

Taloustieteisiin pohjautuva kurssi johdattaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja ajankohtaista talouspoliittista keskustelua. Se käsittelee mikro- ja makrotalouden

kysymyksiä kansalaisten, yritysten ja valtioiden näkökulmista. Kurssilla perehdytään talouden ja politiikan kytköksiin sekä työnteon ja yrittämisen merkitykseen hyvinvointivaltion rahoittamisessa. Lisäksi tarkastellaan talouden ja ympäristön suhdetta kestäväen kehityksen näkökulmasta.

YH 3 Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Kurssi perehdyttää Euroopan taloudelliseen ja poliittiseen yhdentymiseen ja yksittäisen kansalaisen asemaan yhdentyvässä Euroopassa ja globalisoituvassa maailmassa. Kurssi aikana opitaan seuraamaan ajankohtaisia maailman tapahtumia. Se kannustaa osallistumaan erilaisia kansainvälisen politiikan ilmiöitä koskevaan keskusteluun. Kurssin toteuttamisessa painotetaan tutkivaa oppimista, jossa hyödynnetään mediaa ja muita monipuolisia informaatiolähteitä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

YH 4 Kansalaisen lakitieto

Kurssilla perehdytään Suomen oikeusjärjestyksen ja oikeuden käytön perusasioihin. Tutustutaan tärkeimpiin oikeudellisiin sopimuksiin ja tiedon lähteisiin sekä paneudutaan tavanomaisten oikeusasioiden hoitamiseen. Kurssilla tarkastellaan oikeusjärjestelmän ohella perhe- ja työoikeutta, kuluttajansuojaa, velkaa ja vakuuksia, asumista, rikosoikeutta ja oikeudenkäyntiprosessia.

21. Psykologia

Pakollinen kurssi

PS1 Psyykinen toiminta ja oppiminen

Kurssilla opiskelija tutustuu psykologiaan tieteenä, psykologiseen tutkimukseen ja käsitteistöön, psykologian osa-alueisiin ja psykologian tapaan tarkastella ihmisen toimintaa. Kurssin keskeisiä teemoja: psykologisen tiedon muodostuminen, tietoinen/tiedostamaton psyykinen toiminta, sosiaalisten tekijöiden vaikutus ihmisen toimintaan ja opiskelu/oppiminen.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

PS2 Kehittyvä ihminen

Kurssilla käsitellään kehityspsykologisen tiedon valossa yksilön psyykkistä kehitystä ja kehitystehtäviä elämänkaaren eri vaiheissa. Ihmisen elämänkaaresta kurssilla painottuvat varhaislapsuus, nuoruus ja vanhuus. Kurssin keskeisiä teemoja: varhaislapsuuden

kognitiivinen, emotionaalinen, psykososiaalinen ja fyysismotorinen kehitys, identiteetin kehitys nuoruudessa ja mitä on hyvä vanhuus.

PS3 Tietoa käsittelevä ihminen

Kurssilla käsitellään havainto- ja neuropsykologisen tiedon valossa yksilön kognitiivisia toimintoja: havaitsemista, tarkkaavaisuutta ja muistia. Kurssin keskeisiä teemoja: tiedonkäsittelyn hermostollinen perusta, ihmisen muistijärjestelmä, havaitsemisen/tarkkaavaisuuden häiriöt ja muistisairaudet.

PS4 Tunteet, psyykinen hyvinvointi ja mielenterveys

Kurssilla käsitellään kliinisen psykologian valossa yksilön tunteita, psyykkistä hyvinvointia ja mielenterveyttä. Kurssin keskeisiä teemoja: perustunteiden muodostuminen ja itseymmärrys, unen ja stressin vaikutus ihmisen psyykkiseen hyvinvointiin ja mielenterveyshäiriöiden synty, keskeiset oireet ja hoito.

PS5 Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Kurssilla käsitellään persoonallisuus- ja sosiaalipsykologian valossa yksilön persoonallisuutta ja yksilön toimintaa ryhmässä, yhteisössä ja kulttuurissa. Kurssin keskeisiä teemoja: persoonallisuuden määrittely, persoonallisuusteoriat, persoonallisuuden tutkiminen sekä tilannetekijöiden ja ryhmäilmiöiden vaikutus yksilön toimintaan yhteisöissä ja sosiaalisissa verkostoissa.

Koulukohtainen kurssi

PS6 Sosiaalipsykologia

Sosiaalipsykologia on yksi psykologian vanhimmista ja tutkituimmista osa-alueista. Kurssin tavoitteena on vahvistaa oppilaiden psykologista kokonaistietämystä ja sosiaalipsykologista katsetta. Kurssin keskeisiä teemoja: sosialisointi, sosiaalisen tiedon käsittely, ihmissuhteet ja sosiaalinen vuorovaikutus, aggressiivinen ja prososiaalinen käyttäytyminen, ryhmän rakenne ja vaiheet sekä sosiaalipsykologinen tutkimus.

22. Kuvataide

Pakolliset kurssit

KU1 Kuvat ja kulttuurit

Kurssi antaa valmiudet lukion kuvataiteen opiskelulle. Kurssilla tarkastellaan sekä kuvataiteen perinteitä ja historiaa että visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä. Monipuolisin kuvan tekemisen välinein etsitään yksilöllistä otetta kuvailmaisuun ja pohditaan omaa suhdetta erilaisiin kuvakulttuureihin.

KU2 Muotoillut ja rakennetut ympäristöt

Kurssi on vaihtoehtoinen MU2:n kanssa (molemmatkin voi tuki valita).

Syvennetään omaa kuvailmaisua tutkimalla ympäristön kuvakulttuurien yhteyksiä omiin kuviin, taiteeseen ja kulttuuriperintöön. Tarkastellaan sekä luonnon- että rakennettuja ympäristöjä henkilökohtaisesta, yhteisöllisestä ja yhteiskunnallisesta näkökulmasta. Keskiössä luonnon, arkkitehtuurin ja muotoilun ilmiöt.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

KU3 Osallisena mediassa

Oman kuvallisen tuottamisen lähtökohtana käytetään median sisältöjä ja ajankohtaisia ilmiöitä sekä kysymyksiä. Erilaisten kuvaharjoitusten avulla tarkastellaan median kuvakulttuurien yhteyksiä omaan kuvailmaisuuksiin, taiteeseen ja kulttuuriperintöön. Keskiössä mediakulttuurit identiteettien rakentajana ja kulttuuriperinnön uudistajana.

KU4 Taiteen monet maailmat

Kuvallista työskentelyä erilaisin materiaalein, tekniikoin ja ilmaisun keinoin, tarkastelun kohteena eri aikoina ja eri ympäristöissä tuotettu kuvataide. Käytetään erilaisia kuvallisia ja sanallisia taiteen tulkinnan keinoja ja luodaan silmäyksiä eri aikakausien ja kulttuurien taiteeseen.

Koulukohtaiset kurssit

KU5 Piirustuksen työpaja

Kurssilla vahvistetaan otetta erilaisista piirustusvälineistä ja kehitetään omaa kuvakerrontaa. Tekniikkavalikoimaa laajennetaan kokeiluun ja kunkin yksilölliselle ilmaisulle etsitään luontevimpia ja tarkoituksenmukaisimpia välineitä. Harjoitellaan muodon, plastisuuden, perspektiivin ja ihmisen kuvaamistapoja. Tutustutaan erilaisiin piirtämisen lajeihin kuten luonnoksiin, croquis-piirroksiin, muistinvaraiseen ja mallipiirtämiseen sekä teknisen piirustuksen perusteisiin.

KU6 Maalauksen työpaja

Omaa kuvallista ilmaisua syvennetään maalaamalla sekä perinteisesti että kokeilevalla otteella. Vesi-, akryyli- ja öljyvärit tulevat tutuiksi erilaisissa harjoituksissa. Tutustutaan erilaisiin maalaustaiteen vaiheisiin kuten mimeettiseen perinteeseen, ei-esittävään ja ekspressiiviseen maalaustaiteeseen. Väriopin perusteita kerrataan ja syvennetään ja saadaan tietoa maalausaineista, maalausohjien valmistamisesta ja luonnostelutavoista.

KULD2 Kuvataiteen lukiodiplomi

Kuvataiteen lukiodiplomin suorittamalla opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa. Kuvataiteen lukiodiplomi muodostuu teoksesta ja prosessiportfoliosta, joitten painoarvo diplomin arvosanassa on

yhtä suuri. Portfolion on tarkoitus antaa käsitys teoksen valmistumisprosessista, ja sen kuuluu sisältää myös itsearviointia sekä osoittaa opiskelijan kuvataiteen tuntemusta. Kuvataiteen lukiodiplomi suoritetaan itsenäisesti mutta valvotusti (diplomia ei saa tehdä kotona) yhden kurssin tuntimäärän puitteissa. Diplomin arvioi oman opettajan lisäksi toinen kuvataiteen asiantuntija.

TA2 Nykyaiteen keinoin

Kurssilla tutustutaan nykyaiteeseen ja sen moni-ilmeisyyteen. Kurssilla toteutettavat teokset tai produktiot voivat nykyaiteelle ominaisesti ylittää eri taiteenlajien rajoja. Tavoitteena on syventää opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

23. Musiikki

Kurssit 1-4 arvioidaan numeroarvosanoin. Muista kursseista saa suoritusmerkinnän.

Taiteen perusopetukseen sisältyviä opintoja voidaan hyväksi lukea. Opettaja arvioi opintojen laajuuden musiikkioppilaitoksen todistuksen perusteella.

Pakolliset kurssit

MU1 Musiikki ja minä

Yhteismusisointia: jokainen osallistuu soittamiseen ja laulamiseen omista lähtökohdistaan käsin. Harjoitellaan kuuntelemisen taitoa ja keskustellaan musiikkivalinnoista/musiikin vaikutuksista. Tutustutaan paikalliseen musiikkitoimintaan. Pehdytään keskeisiin musiikkikäsitteisiin ja kuolonhuoltoon. Valmistetaan kirjallinen työ.

MU2 Moniääninen Suomi

Kurssi on vaihtoehtoinen KU2:n kanssa (molemmatkin voi tuki valita).

Yhteismusisointia: jokainen osallistuu soittamiseen ja laulamiseen omista lähtökohdistaan käsin. Ohjelmisto koostuu pääosin nykypäivän suomalaisesta populaarimusiikista. Opiskelijoiden omien valintojen kautta tutustutaan suomalaiseen perinнемusiikkiin. Tehdään ryhmätyö Driveen (Slides).

Valtakunnalliset syventävät kurssit

MU3 Ovet auki musiikille

Yhteismusisointia. Ohjelmisto koostuu pääosin populaarimusiikista, joissa etnisyys on kuultavissa. Tutustutaan musiikinlajeihin/musiikkikulttuureihin eri puolilta maailmaa. Tehdään projektityö Driveen (Slides).

MU4 Musiikki viestii ja vaikuttaa

Yhteismusisointia. Kurssilla perehdytään musiikin osuuteen mediassa (mainokset, TVohjelmat, tunnarit), elokuvissa ja näyttämöllä. Tehdään ryhmätyö aiheesta "Musiikki valitsemassasi elokuvassa".

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

MU5 Kuorokurssi

Kurssilla harjoitellaan erityylistä, monipuolista ohjelmistoa esitettäväksi koulun juhlissa ja koulun ulkopuolisissa paikkakunnan tilaisuuksissa tarpeen ja tilanteiden mukaan. Tehdään äänenkäyttöharjoituksia. Kuorokurssi kestää ensimmäisestä lukiovuodesta abivuoden joulun asti.

MU6 Musiikin lukiodiplomi

Lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija antaa lukioaikanaan itsenäisesti näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa. Musiikin lukiodiplomi voi olla **projekti**, joka raportoidaan monipuolisesti tai **näytesalkku** lukioaikaisista töistä. Opiskelija sopii palavereista musiikinopettajan kanssa. Muuten diplomi tehdään itsenäisesti, omalla ajalla. Diplomin suunnittelemisen voi aloittaa heti lukio-opintojen alussa.

JOKAISEN jakson lopussa järjestetään "lounasmusiikki", joka tarkoittaa matalan kynnyksen keikkamahdollisuutta halukkaille. Tavoitteena on, että jokainen musiikkia opiskeleva ryhmä hoitaa lounasmusiikin vuorollaan valitsemallaan kokoonpanolla.

TA1 Monitaiteellinen musiikkiprojekti

Kurssilla suunnitellaan, harjoitellaan ja toteutetaan musiikillinen/taiteidenvälinen kokonaisuus. Se voi olla esim. musiikillinen näytelmä, pienimuotoinen konsertti, musiikkihetki, katusoittoesitys, taltiointi ym., joka esitetään kurssin lopuksi. Työtavat määräytyvät kurssin osallistujien omien vahvuuksien ja valintojen mukaan. Musiikin lisäksi projektissa hyödynnetään muita taiteellisen ilmaisun välineitä (esim. mainonta, lavastus, koreografia, draama jne.).

24. Liikunta

Pakolliset kurssit

LI1 Energiaa liikunnasta

Kurssin tavoitteena on että opiskelija ymmärtää fyysisen aktiivisuuden ja toimintakyvyn terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat liikunnallisten perustaitojen soveltaminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen eri liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia monipuolisesti käyttäen. Kurssi arvioidaan numeroarvioinnilla.

LI2 Aktiivinen elämäntapa

Tavoitteena on opettaa ja kannustaa opiskelijaa liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen sekä riittävän päivittäisen fyysisen aktiivisuuden saavuttamiseen. Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat fyysisten ominaisuuksien arviointi, henkitys- ja verenkiertoelimistöä kuormittava liikunta, lihaskuntoharjoittelu ja kehonhuolto. Kurssi arvioidaan numeroarvioinnilla.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

LI3 Terveyttä liikkuen

Kurssilla syvennetään erityisesti fyysiseen toimintakykyyn liittyviä taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on oman säännöllisen liikunnan edistäminen sekä fyysisten ominaisuuksien seuraaminen ja kehittäminen. Kurssin sisältöön kuuluu henkilökohtaisen liikuntaohjelman suunnittelu ja toteutus yhdessä ryhmän ja opettajan kanssa. Arviointiin vaikuttaa säännöllisen liikuntapäiväkirjan kirjoittaminen ja tavoitteiden saavuttamisen arviointi yhdessä fyysisen toiminnan kanssa. Kurssi arvioidaan numeroarvioinnilla.

LI4 Yhdessä liikkuen

Kurssilla syvennetään erityisesti sosiaalisen toimintakyvyn osa-alueen taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on edistää opiskelijoiden sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Kurssin sisältönä on yleensä yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit tai muu projektiluonteinen kokonaisuus. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

LI5 Hyvinvointia liikkuen

Kurssilla syvennetään erityisesti psyykkisen toimintakyvyn osa-alueen taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on tukea opiskelijan jaksamista ja lisätä opiskeluvireyttä rentouttavien ja elämyksellisten liikuntakokemusten kautta. Kurssi suunnitellaan opiskelijoiden kanssa yhteistyössä hyödyntäen monipuolisia liikuntatehtäviä. Ryhmän toiveet huomioiden osa kurssin sisällöstä voidaan toteuttaa päivän mittaisena luontoliikuntaretkenä. Kurssi arvioidaan numeroarvioinnilla.

Koulukohtaiset kurssit

LI6 Palloilukurssi

Kurssilla kehitetään palloilutaitoja ja ylläpidetään kuntoa harjoittamalla erilaisia sisä- ja ulkopallopelejä opiskelijaryhmän valinnan mukaan. Perinteisten lajien lisäksi kurssiin voidaan sisällyttää myös koulussa harvinaisempia palloilulajeja. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

LI7 Rentoutus, stressinhallinta ja kehonhuolto

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija lisää opiskeluvireyttään rentouttavien ja elämyksellisten liikuntakokemusten kautta ja löytää itselleen parhaiten soveltuvan rentoutumistavan. Opiskelija tutustuu stressin hallintakeinoihin sekä kehonhuoltoon teorian ja käytännön tasolla. Arviointiin sisältyy opiskelijan kurssilla esiin tulleiden huomioiden havainnointia päiväkirjan avulla. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Liikuntadiplomi

Kurssilla suoritetaan liikunnan lukiodiplomi. Diplomin saamisen ehtona on, että opiskelija on suorittanut vähintään viisi liikunnan kurssia, joista yksi voi olla liikunnan lukiodiplomikurssi. Lukiodiplomi koostuu oman lajin erityisosaamisesta, liikuntakykyisyydesteistä, oman lajin tutkielmasta, liikuntatunneilla esiin tulleesta harrastuneisuudesta/yhteistyötaidoista sekä lukioaikaisen liikunnan portfolioista. Diplomikurssi on liikunnan erityisosaamisen kurssi ja sen suorittamisesta on hyötyä mm kasvatus-, liikunta- tai terveydenhoito-alalle aikoville.

25. Terveystieto

Pakolliset kurssit

TE1 Terveiden perusteet

Pakollinen kurssi syventää perusopetuksen aikana opittua terveysosaamista ja ymmärrystä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä. Lisäksi opitaan tunnistamaan ja arvioimaan terveyden edellytysten toteutumista omassa elämässä, lähiyhteisöissä ja ympäristöissä sekä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Keskeistä on myös itsehoitovalmiuksien ja arjen terveysosaamisen kehittäminen, mielenterveyden suojaaminen sekä ajankohtaisten ja opiskelijoiden esille nostamien asioiden käsittely. Kurssi arvioidaan numeroarvioinnilla.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

TE2 Ihminen, ympäristö ja terveys

Kurssilla tarkastellaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta voimavarana ja perehdytään sosiaaliseen kestävyteen osana kestäväen tulevaisuuden tavoitteita. Keskeistä on myös tarkastella perimän ja ympäristöön liittyvien tekijöiden yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen ja toimintakykyyn. Kurssi arvioidaan numeroarvioinnilla.

TE3 Terveyttä tutkimassa

Kurssilla luodaan kokonaiskuvaa terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn historiallisesta kehityslinjoista ja tulevaisuuden haasteista pääpiirteissään. Kurssilla vahvistetaan opiskelijan valmiuksia hankkia ja arvioida terveyteen liittyvää tutkimus- ja arkitietoa ja soveltaa terveysosaamistaan aktiivisena kansalaisena. Kurssilla perehdytään terveyteen vaikuttavien tekijöiden kriittiseen arviointiin ja pohditaan tutkimuksen ja päätöksenteon mahdollisuuksia terveyden edistämässä lähiyhteisöissä, yhteiskunnassa ja globaalisti. Kurssi arvioidaan numeroarvioinnilla.

26. Opinto-ohjaus

Pakolliset kurssit

OP1 Minä opiskelijana

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu lukio-opintojen käytänteisiin, opintojen rakenteeseen sekä ylioppilastutkintoon. Opiskelija harjaantuu lukiossa vaadittaviin opiskelutaitoihin sekä omien vahvuuksien ja kiinnostusten kohteiden kartoittamiseen. Sekä pohtii elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen liittyviä kysymyksiä. Kurssista saa suorituserkinnän aktiivisen osallistumisen ja tehtävien perusteella.

OP2 Jatko-opinnot ja työelämä

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija kehittää edelleen itsetuntemustaan sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojaan. Opiskelija perehtyy jatkokoulutuksen ja työelämän kannalta sellaisiin keskeisiin teemoihin, jotka auttavat ura- ja elämänsuunnittelutaidoissa sekä antavat valmiudet jatko-opintoihin ja työelämään siirtymiselle. Opiskelija tutustuu toisen ja korkea-asteen erilaisiin koulutusvaihtoehtoihin sekä lisää työelämätaitojaan ja syventää työelämäntuntemustaan. Kurssista saa suorituserkinnän aktiivisen osallistumisen ja tehtävien perusteella.

MUUT

27. Urheilijakoulutus

Urheilijakoulutukseen hakeudutaan erillisellä hakukaavakkeella, jossa pyydetään urheiluseuran/valmentajan lausuntoa. Urheilijakoulutuksessa suoritetaan jokaisessa jaksossa yksi kurssi.

28. Valmennusoppi

Kurssin tavoitteena on urheiluvalmennuksen perusteiden ymmärtäminen. Opiskelija oppii soveltamaan valmennuksen perusteita oman lajin ja harjoittelun kannalta. Opiskelija pystyy itse suunnittelemaan omaa valmentautumista kokonaisvaltaisesti.

Työtapoina ovat opetuskeskustelu ja ryhmätyöskentely sekä pienimuotoiset tutkimustehtävät mahdollisuuksien mukaan. Käytännön valmennustyön seuraaminen sekä käytännön valmennustyöhön osallistuminen. Mahdolliset vierailut eri valmennustilaisuuksiin ja valmentajien vierailut sekä Etelä-Kymenlaakson urheiluakatemia järjestämät valmentajaluennot.

Kurssi arvioidaan merkinnällä S/suoritettu tai H/hylätty.

29. NY 24 h -leiri

Yrittäjämäisiä taitoja vuorokauden teholeirillä.

Leiri on vuorokauden kestävä kokonaisuus, joka toteutetaan syyslukukaudella. Kurssi rakentuu alkutapaamisesta, leiristä sekä seuraavana syksynä tutorina toimimisesta. Tavoitteena on saada leiriläiset asettamaan tavoitteita ja ottamaan vastuuta sekä omasta että tiiminsä toiminnasta. Kurssi auttaa myös ymmärtämään yrittäjämäistä toimintatapaa ja kehittää työelämävalmiuksia. Ryhmässä oppiminen kehittää vuorovaikutus- ja neuvottelutaitoja sekä ongelmanratkaisukykyä. Leirin vetäjinä toimivat tutoropiskelijat vastuuopettajien kanssa. Mukana leirillä on usein myös työelämän edustajia. Kurssi arvioidaan S/H. Kurssimerkinnän saa, kun on osallistunut leirille sekä toiminut tutorina.

30. NY Vuosi yrittäjänä

NY Vuosi yrittäjänä -ohjelmassa perustetaan oikealla rahalla toimiva NY-yritys. Työelämätaidot ja taloudenhallinta vahvistuvat sekä vuorovaikutustaidot ja yrittäjämäinen asenne kehittyvät. Kurssi arvioidaan asteikolla suoritettu (S) / hylätty (H).